

Әлеуметтік әріптестік және
саладағы әлеуметтік-еңбек
қатынастарын реттеу жөніндегі
салалық комиссияның шешімімен бекітілген
2024 жылғы 16 қыркүйектегі № 2 Хаттама

**КӘСІБИ АУДАРМА ҚЫЗМЕТІ
САЛАЛЫҚ БІЛІКТІЛІК ШЕҢБЕРІ**

Астана 2024

МАЗМҰНЫ

1. КАҚ САЛАСЫНДАҒЫ СБШ ПАСПОРТЫ	4
2. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР	5
3. САЛАНЫҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЫ	7
4. САЛАНЫ ТАЛДАУ	9
5. ЭҚЖЖ БОЙЫНША КӘСІПТІК ҚЫЗМЕТТІҢ ӘРБІР ТҮРІНІҢ КӘСПОРЫНДАРЫНДА ҰКС БОЙЫНША КӘСПТЕР МЕН МАМАНДЫҚТАРДЫҢ НЕГІЗГІ ТОПТАРЫНЫҢ СИПАТТАМАСЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БІЛІМІ (ДИПЛОМДАР, СЕРТИФИКАТТАР, КУӘЛІКТЕР) ЖӘНЕ ЖҰМЫС ТӘЖІРИБЕСІ БОЙЫНША ТИІСТІ БІЛІКТІЛІКТЕРІ.	13
6. САЛАНЫҢ КӘСІПТІК СТАНДАРТТАРЫНЫҢ ТІЗБЕСІ: ҚОЛДАНЫСТАҒЫ ЖӘНЕ ӘЗІРЛЕУГЕ ЖОСПАРЛАНҒАН	14
7. ҚОРЫТЫНДЫЛАР МЕН ҰСЫНЫСТАР: ҰКС, БІЛІМ БЕРУ ЖІКТЕУШТЕРІН ЖАҒАРТУ БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫЛАР МЕН ҰСЫНЫСТАРДЫ ҚАМТИДЫ	14
8. КАҚ САЛАСЫНДАҒЫ СБШ БІЛІКТІЛІК ДЕҢГЕЙЛЕРІНІҢ СИПАТТАМАСЫ (КӘСІБИ АУДАРМА ҚЫЗМЕТІ)	14
9. КӘСІБИ АУДАРМА ҚЫЗМЕТІНІҢ (КАҚ) ФУНКЦИОНАЛДЫҚ КАРТАСЫ	27
10. КӘСІБИ БІЛІКТІЛІК КАРТАСЫ СБШ_КАҚ (кәсіби аударма қызметі)	28
ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕККӨЗДЕРДІҢ ТІЗІМІ	32

ҚЫСҚАРТУЛАР МЕН БЕЛГІЛЕР

ҚР	Қазақстан Республикасы
НҚА	Нормативтік-құқықтық акт
ҰБШ	Ұлттық біліктілік шеңбері
СБШ	Салалық біліктілік шеңбері
ҰКС	Ұлттық кәсіптер сыныптауышы
БА	Біліктілік анықтамалығы
ЭҚЖЖ	Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуіші
КААКҚ	Кәсіби аудармашылар мен аударма компанияларының Қауымдастығы
КС	Кәсіби стандарт
КАҚ	Кәсіби аударма қызметі

КІРІСПЕ

Кәсіби аударма қызметі саласындағы салалық біліктілік шеңбері (бұдан әрі - КАҚ саласындағы СБШ) Қазақстанның кәсіби аудармашылар және аударма компаниялары қауымдастығының базасында, сондай-ақ Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде, МНУ, Абай атындағы ҚазҰПУ және т.б. өткізілген ғылыми-практикалық семинарлардың, дөңгелек үстелдер мен конференциялардың қорытындылары бойынша әзірленді.

Дөңгелек үстелдер мен кәсіби аудармашылардың кездесулері офлайн және онлайн форматтарда өткізілді, әлеуметтік желілерде мақсатты аудиторияға сауалнамалар жүргізілді. Талқылауға ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің, ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің, Қазақстан Республикасының «Атамекен» Ұлттық Кәсіпкерлер палатасының өкілдері, КАҚ саласындағы СБШ әзірлеу жөніндегі жұмыс тобы, оның ішінде жұмыс берушілер – аударма компаниялары, ғылым докторлары, кандидаттары және PhD дәрежелері бар сарапшылар мен ғалымдар қатысты.

Кәсіби аударма қызметі саласындағы СБШ Ұлттық біліктілік жүйесінің құрылымдық элементі болып табылады және орындалатын жұмыстардың күрделілігіне және пайдаланылатын білімнің, іскерліктер мен құзыреттердің сипатына қарай маманның біліктілігіне қойылатын талаптарды деңгейлер бойынша жіктейді.

1. КАҚ САЛАСЫНДАҒЫ СБШ ПАСПОРТЫ

Экономикалық қызмет түрі:

Секция: М КӘСІБИ, ҒЫЛЫМИ ЖӘНЕ ТЕХНИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ

Бөлім: 74 Өзге де кәсіптік, ғылыми және техникалық қызмет

Топ: 743 Ауызша және жазбаша аударма қызметі

Класс: 7430 Ауызша және жазбаша аударма қызметі

Ішкі класс: 74300 Ауызша және жазбаша аударма қызметі

Қызмет түрлері:

Ауызша аударма:

- Ізбе-із аударма;
 - Ілеспе аударма;
 - Сыбырлап аударылатын ілеспе аударма ("шушотаж");
- Жазбаша аудару және аударылған мәтінді редакциялау:
- Көркем әдебиетті аудару;
 - Ғылыми және ғылыми-көпшілік әдебиетті аудару;
 - Ресми-іскерлік және құқықтық құжаттаманы аудару;
 - Техникалық құжаттаманы аудару;
- Аудиовизуалды (мультимедиялық) аударма (бұдан әрі – АВА):
- Көркем толықметражды киноөнімдерді АВА;

- Білім беру саласындағы және ғылыми-көпшілік кино және бейне өнімдерді АВА;
- Жарнамалық бейнематериалдарды АВА;
Ерекше қажеттіліктері бар адамдардың әлеуметтік топтарына бағытталған аударма түрлері:
 - Дактилологиялық аударма;
 - Көру қабілеті бұзылған адамдарға арналған аудиодескрипция;
 - Есту қабілеті бұзылған адамдар үшін субтитрлерді аудару және оларды жазу;
 - Ым-ишара тілінен ым-ишара тіліне аудару және т.б.
- Аударма қызметін басқару:
 - Сапа менеджменті және аударма саласындағы жобаларды басқару;
 - Аударма қызметтерін сату және тапсырыс берушілермен жұмыс;
 - Персоналды басқару және оны оқыту.

Кәсіби топтар:

- ҰҚЖ коды **2643-2** – Жазбаша аудармашылар
- ҰҚЖ коды **2643-3** – Ауызша аудармашылар
- ҰҚЖ коды **2643-2** – Аудиовизуалды аудармашылар;
- ҰҚЖ коды **2643-3** – Ерекше қажеттіліктері бар адамдардың әлеуметтік топтарына бағытталған аудармашылар: аудиодескрипторлар, дактилологтар.

2. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

КАҚ саласындағы СБШ "Кәсіптік біліктіліктер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 4-тармағына және Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2023 жылғы 14 қыркүйектегі № 384 бұйрығымен бекітілген Салалық біліктілік шеңберлерін әзірлеу және (немесе) өзектендіру қағидаларына сәйкес әзірленді (*Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2023 жылғы 15 қыркүйекте № 33416 болып тіркелді*).

Осы СБШ-да мынадай терминдер мен ұғымдар қолданылады:

- Кәсіби аударма қызметі (КАҚ) – кәсіби құзыреттілікке сәйкес кәсіби аудармашылардың аударманы жүзеге асыруы;
- Аударма - Шығыс тілдегі мәтіннің мағынасы осы тілдік делдалдықтың нәтижесі-аударма мәтіні (ТП) түрінде аударма тілінде (ПЯ) берілетін әртүрлі тілдердің сөйлеушілері арасындағы тіларалық мәдениетаралық қарым-қатынас түрі; бұл аудармашы жүзеге асыратын қызмет, ол бір тілде жасалған мәтінді вариативті қайта көрсетуден, қайта кодтаудан тұрады басқа тілдегі мәтін, қарым-қатынастың толықтығы, тиімділігі және табиғилығы бойынша делдалдық екі тілді қарым-қатынасты кәдімгі бір тілді қарым-қатынасқа жақындату мақсатында; сондай-ақ, бұл әлеуметтік тіларалық мәдениетаралық қарым-қатынастың ерекше қажеттіліктері бар адамдармен//мүмкіндігі шектеулі адамдармен қарым-қатынаста қолдануға қатысты түрі;

- Аударма – әр түрлі тілдерде сөйлейтін адамдар арасындағы тіларалық мәдениетаралық қарым-қатынас түрі, нәтижесінде түпнұсқа тіліндегі мәтіннің мағынасы осы тілдік делдалдықтың нәтижесі – аударма мәтіні (АМ) түрінде аударма тілінде (АТ) беріледі; бұл аудармашы жүзеге асыратын іс-әрекет, оның мәні қарым-қатынастың толықтығы, тиімділігі және табиғилығы бойынша делдалдық екі тілді қарым-қатынасты кәдімгі бір тілді қарым-қатынасқа жақындату мақсатында бір тілде жасалған мәтінді басқа тілдегі мәтінге вариативті түрде қайта мағыналаудан, қайта кодтаудан құралады; сонымен қатар бұл ерекше қажеттіліктері бар//мүмкіндігі шектеулі адамдармен өзара әрекеттесуде қолдануға қатысты әлеуметтік тіларалық мәдениетаралық коммуникацияның бір түрі;

- Кәсіптік стандарт – ресми және (немесе) бейресми және (немесе) информалды білім беруді, біліктілік пен құзыреттілік деңгейін, кәсіптік қызметтің нақты саласындағы еңбек мазмұнын, сапасы мен жағдайларын ескере отырып, білімге, іскерлікке, дағдыларға, жұмыс тәжірибесіне қойылатын жалпы талаптарды белгілейтін жазбаша ресми құжат;

- Кәсіп – жұмыс орнында жүзеге асырылатын, жалақы немесе табыс әкелетін, орындалатын негізгі міндеттер мен міндетемелердің жоғары сәйкестік деңгейімен сипатталатын жұмыстар жиынтығы;

- Құзырет – қызметкердің кәсіптік стандарттардың талаптарына сәйкес еңбек функцияларын сапалы орындауын қамтамасыз ететін білімнің, іскерліктің, тәжірибе мен қатынастардың (құндылық көзқарастардың) органикалық тұтастығы;

- Кәсіптік біліктілік – кәсіп бойынша еңбек функцияларын орындау үшін талап етілетін құзыреттерді меңгеруді сипаттайтын кәсіптік даярлық дәрежесі;

- Біліктілік деңгейі – білім, білік, күрделілік, еңбек мәнмәтінінің стандарттылығы, жауапкершілік және дербестік параметрлері бойынша сараланған қызметкерлердің құзыреттеріне қойылатын талаптардың біліктілік шеңберінде белгіленген және сипатталған жиынтық;

- Білім – кәсіби тапсырма шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерттелген және игерілген ақпарат.

КАҚ саласында кадр ресурстарының қызметі мынадай нормативтік-құқықтық актілермен (НҚА) реттеледі:

- Қазақстан Республикасының Конституциясы;

- "Тіл туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 шілдедегі Заңы;

- "Білім туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі Заңы;

- Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы Еңбек кодексі

- Қазақстан Республикасында тіл саясатын дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы.

КАҚ саласындағы СБШ әзірлеу кезінде келесі ЭҚЖЖ кодтары қолданды: 74.3 Аударма (ауызша және жазбаша) ісі.

КАҚ саласында СБШ мақсаты:

- саланың қажеттіліктеріне сәйкес КАҚ саласындағы білім беру жүйесін, еңбек нарығын және кадр ресурстарын дамыту стратегиясын қалыптастыру.

Тапсырмалар:

- КАҚ саласындағы КС және білім беру бағдарламаларының мазмұнына қойылатын талаптарды әзірлеу;

- КАҚ саласы қызметкерлерінің құзыреттерін бағалаудың объективті жүйесін құру;

- еңбек нарығының заманауи талаптарына сәйкес КС және СБШ мазмұнын өзектендіру.

КАҚ саласындағы СБШ кейінгі біліктілік деңгейлерін төменнен жоғарыға қарай дамытудың үздіксіздігі мен сабақтастығы, оларды сипаттаудың ашықтығы қағидаттары негізінде әзірленді.

Біліктілік деңгейі белгілі бір білім беру бағдарламасын және/немесе практикалық тәжірибені игерудің нәтижесі болып табылады. Біліктілікті арттыру және дамыту немесе оның бейінін өзгерту үшін әрбір деңгейде білім беру ұйымдарында және КАҚ саласындағы ғылыми ұйымдарда қосымша бағдарламалар бойынша оқыту жүзеге асырылады. Біліктілік деңгейі практикалық жұмыс тәжірибесі, өзін-өзі тәрбиелеу және білім алу кезінде де артуы мүмкін.

Оқытудың әртүрлі формаларын есепке алу салалық біліктілік жүйесінде жүзеге асырылады. Біліктілікті арттыру курстары маманының білімі мен практикалық тәжірибесін есепке алу арқылы жеке білім беру траекториясын құру біліктілік деңгейлері бойынша ілгерілеуге мүмкіндік береді.

Біліктілік деңгейлерінің ұлттық білім беру жүйесінің деңгейлерімен арақатынасы кәсіптік біліктілік картасына сәйкес біліктілікке қол жеткізу көрсеткіші бойынша айқындалады.

КАҚ саласындағы СБШ ел азаматтарын КАҚ саласының сапалы, жоғары технологиялық, тиімді қызметтерімен қамтамасыз етудегі салалық саясат құралы ретінде қызмет етеді.

СБШ пайдаланушылардың әртүрлі топтарына (жұмыс берушілер, жұмыс берушілер бірлестіктері, білім беру ұйымдары, кәсіби қауымдастықтар, азаматтар) арналған және төмендегілерге қол жеткізуге мүмкіндік береді:

1) еңбек нарығын дамытудың жалпы стратегиясын және КАҚ саласында кадрлар даярлау жүйесін қалыптастыруға, оның ішінде нақты біліктілік алу, біліктілік деңгейін арттыру, біліктілікті растау арқылы еңбек қызметі барысында мансаптық өсудің әртүрлі траекторияларын жоспарлау;

2) кәсіптік және білім беру стандарттарын, кәсіптік білім беру және оқыту бағдарламаларын, бейресми оқытуды (жұмыс орнында оқыту және т. б.) әзірлеу кезінде қызметкерлер мен түлектердің біліктілігіне қойылатын талаптарды сипаттау;

3) сертификаттау жүйесін қалыптастыру;

4) адами капиталды жоспарлау және дамыту.

3. САЛАНЫҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЫ

Қазіргі заманғы кәсіби аударма қызметі – Қазақстан Республикасы экономикасының өзекті және маңызды саласы.

Біздің еліміздің саясаты мен экономикасы әлемнің әртүрлі елдерімен өзара тиімді интеграцияны дамытуға және нығайтуға бағытталған. Халықтар арасындағы сапалы интеграцияны жүзеге асыруға қазақстандық кәсіби аудармашылар қауымдастығы жүзеге асыруға көмектесетін тіларалық коммуникация ықпал етеді.

Қазіргі әлемде шекарасы жоқ Қазақстан үшін аудармашылардың кәсіби қызметі ерекше маңызға ие. Қазақстандық аудармашылар саяси сипаттағы халықаралық кездесулер кезінде ең жоғары деңгейде жұмыс істейді. Қазақстандық аудармашылар Қазақстан экономикасының түрлі салалары шеңберінде өткізілетін халықаралық кездесулерді сүйемелдейді. Қазақстандық аудармашылар ғылыми, ресми-іскерлік, көркем және басқа да түрлі әдебиеттерді әлем тілдерінен қазақстандық оқырман үшін қазақ және орыс тілдеріне аударады. Қазақстандық аудармашылар шетелдік киноөнімдердің аудиовизуалды аудармасын жүзеге асырады. Қазақстандық аудармашылар ерекше қажеттіліктері бар адамдарға бағытталған аудармалармен және аударманың басқа да көптеген түрлерімен айналысады.

Бүгінгі таңда Қазақстан аудармашыларының кәсіби қызметі мамандықтар мен мамандандырулардың кең спектрін қамтиды, аудармашылар республикамыздың жоғары оқу орындары мен колледждерінде дайындалады. Қазақстан аудармашыларының кәсіби аудармашылардың бастамасымен құрылған өз бірлестіктері бар. Аудармашылар біліктілікті арттыру курстарын өз бетінше ұйымдастырады, еліміздің аудармашыларының кәсіби дағдылары мен құзыреттерін ұдайы арттыру үшін жеке оқу орындарын құрады.

Біздің мемлекетіміздегі барлық заманауи үдерістер контекстінде қазақстандық аудармашылардың, жеке және заңды тұлғалардың қызметі бүгінгі күні құқықтық өрістен тыс қалып отырғаны парадоксалды болып табылады. Кәсіби аудармашылардың дербес салалық кеңесі жоқ, ҰКС-те сабақтың тек екі түрі - "ауызша аударма" және "жазбаша аударма" белгіленген, ЭҚЖЖ қызметтің бір ғана түрін – аударма (ауызша және жазбаша) ісін көрсетеді. Біз 2019 жылы жасап шығарған "Аудармашы" кәсіби стандартына жаңартулар енгізу қажет.

Осылайша, бүгінгі таңда кәсіби аударма қызметтерінің нарығы едәуір кеңейгенін, "Аудармашы" кәсіби стандартын жаңартуды, сондай-ақ оларды жүйелеу мен ҰКС және ЭҚЖЖ базасына енгізуді талап ететін жаңа аударма мамандықтары мен мамандандырулары пайда болғанын атап өту қажет.

Өндірістік үдерістер қимасында салаға талдау жүргізу кезінде 1-кестеде ұсынылған негізгі топтар бөлінді.

1-кесте. Бес бөлім бойынша ҰКС және ЭҚЖЖ бойынша кәсіптік қызмет түрін және кәсіптік қызмет түрінің басқа кәсіптік қызмет түрлерімен өзара байланысының сипаттамасы

ҰБШ біліктілік деңгейлері	ЭҚЖЖ – 74300 Ауызша және жазбаша аударма қызметі		
6/7/8	<p align="center">1-бөлім. Басқару процестері</p> <p>Мемлекеттік мекемелердегі аударма агенттіктері мен компанияларын, аударма бөлімшелерін басқару.</p> <p>Аударма жобаларын басқару; аударма саласындағы мамандарды жалдау және іріктеу; аударма қызметтерін сату және тапсырыс берушілермен жұмыс, аударма сапасын бақылау; персоналды басқару және оны оқыту.</p>		
4/5/6/7	<p align="center">3-бөлім. Өндірістік процесті дайындау</p> <p>Аудармадағы негізгі процестерді сәтті жүзеге асыруға ықпал ететін дайындық процесін орындауға байланысты техникалық функциялар тобы</p>	<p align="center">2-бөлім. Негізгі өндірістік процестер</p> <p>Аударма қызметін жүзеге асыру, машиналық аударманы қолдану және одан кейінгі редакциялау, аудармада САТ-құралдарды қолдану</p>	<p align="center">4-бөлім. Өндірістік процестерден кейін</p> <p>Аударманы редакциялау, түзету, аудармадан кейінгі редакциялау, сапаны бақылау, шарттан кейінгі қызмет көрсету, құжаттарды ретке келтіру (шарт талаптарына сәйкес)</p>
4/5/6	<p align="center">5-бөлім. Көмекші процестер</p> <p>Аударма қызметін технологиялық жарақтандыру және сүйемелдеу; еңбек жағдайларын ұйымдастыру</p>		

4. САЛАНЫ ТАЛДАУ

Аудармашылар мен басқа лингвистер бір тілден екінші тілге аударудың жазбаша, ауызша және басқа түрлерін орындайды және тілдердің шығу тегін, дамуын және құрылымын зерттейді.

Олардың міндеттеріне мыналар кіреді:

- бір тілден екінші тілге жазбаша аудару, түпнұсқаның дұрыс мағынасының сақталуын, құқықтық, техникалық немесе ғылыми жұмыстардың дұрыс аударылуын, сондай-ақ бастапқы мәтіннің

фразеологиясын, терминологиясын, мазмұнынымен стилінің мүмкіндігінше дәл берілуін қамтамасыз ету;

- бір ауызша немесе ым-ишара тілінен екінші ауызша немесе ым-ишара тіліне, әсіресе жиналыстарда, отырыстарда және осындай іс-шараларда ауызша аудару, сондай-ақ мүмкіндігінше түпнұсқаның мағынасы мен мазмұнын дұрыс жеткізуді қамтамасыз ету;

- аудиовизуалды (мультимедиялық) контентті аудиовизуалды аудару;
- көру қабілеті бұзылған адамдарға арналған аудиодескрипция;
- есту қабілеті нашар адамдарға арналған дактилологиялық аударма;
- аударылған материалды редакциялау және түзету;

– ежелгі тілдер мен қазіргі тілдер топтары арасындағы қатынастарды зерттеу, сөздердің шығу тегі мен эволюциясын, грамматикалық және лингвистикалық формаларын анықтау және нәтижелер туралы есептер жазу;

- тілдік жіктеу жүйелері, грамматикалар, сөздіктер және ұқсас материалдар бойынша кеңес беру немесе оларды дайындау;

Аударма қызметі медициналық, заңгерлік, техникалық, ғылыми-публицистикалық, экономикалық, қаржылық және басқа салаларда нақты білімді және аударманы жүзеге асыруды көздейтін мамандандырудың кең спектрін қамтиды. Аудармашының жұмысында САТ құралдары, аудармаға арналған компьютерлік бағдарламалар немесе терминологиялық мәліметтер базасы сияқты техникалық құралдарды қолдануға болады.

Аударма сапасы жөніндегі менеджерлер аударма қызметімен тығыз байланысты, олар аудармашылармен де, аударма тапсырыс берушілерімен де өзара әрекеттеседі. КАҚ саласындағы экономикалық қызмет түрлерінің мазмұнына және ЭҚЖЖ жіктемесіне сүйене отырып, келесі кәсіби топтар анықталды (2-кестені қараңыз).

2-кесте. ҰКС бойынша кәсіби топтар мен кіші топтар

№	Кәсіби топтар	Кәсіби кіші топтар	Кәсіп түрлері
1	2643 Филологтар, аудармашылар және басқа лингвистер	2643-2 Жазбаша аудармашылар 2643-3 Аудармашылар 2643-9 Басқа лингвистер	Аудармашы-редактор Аудармашы (жазбаша) Техникалық әдебиет аудармашы Ресми аудармашы Дипломатиялық аудармашы Ілеспе аудармашы Ауызша аудармашы Ізбе-із аудармашы Аудармашы-дактилолог Есту қабілеті төмен жұмысшыларға қызмет көрсету бойынша нұсқаушы-аудармашы Лингвист Лингвистикалық корректор Мәдениетаралық коммуникация менеджері

			Ым-ишара тілі маманы Сурдоаудармашы Терминолог Аудиовизуалды аудармашы Аудиодескриптор Машиналық аударма редакторы Аударма сапасы жөніндегі менеджер
--	--	--	--

ЭҚЖЖ сәйкес КАҚ саласы, қызметтің екі түрінен құрылады:

- Жазбаша аударма қызметі
- Ауызша аударма қызметі

Кәсіби аударма қызметі ауызша, жазбаша, аудиовизуалды, әлеуметтік топқа бағытталған және аударманың басқа да түрлері саласында қызметтер көрсету арқылы тіларалық мәдениетаралық коммуникацияны қамтамасыз етеді.

Қазіргі уақытта аудармашылардың кәсіби қызметі айтарлықтай кеңейді, бұл инновациялық технологиялардың қоғамның қазіргі өміріне енуіне байланысты. Осыған байланысты аударма қызметінде бірнеше жаңа мамандандырулар пайда болды.

Ауызша аударма:

- Ізбе-із аударма;
- Ілеспе аударма;
- Сыбырлап аударылатын ілеспе аударма ("шушотаж");

Жазбаша аударма:

- Көркем әдебиетті аудару;
- Ғылыми және ғылыми-көпшілік әдебиетті аудару;
- Ресми-іскерлік және құқықтық құжаттаманы аудару;
- Жарнамалық мәтіндер мен техникалық құжаттаманы аудару
- Аударылған мәтінді пост-редакциялау;

Субтитрлерді жасау және аудару, кадр сыртында дауыстау және дубляждау мақсатында аудиовизуалды (мультимедиялық) аударма (АВА):

- Көркем толықметражды киноөнімдерді АВА;
- Білім беру саласындағы және ғылыми-көпшілік кино және бейне өнімдерді АВА;
- Жарнамалық бейнематериалдарды АВА;

Ерекше қажеттіліктері бар адамдардың әлеуметтік топтарына бағытталған аударма түрлері:

- Көру қабілеті бұзылған адамдарға арналған аудиодескрипция;
- Есту қабілеті бұзылған адамдар үшін дактилологиялық аударма;
- Есту қабілеті бұзылған адамдар үшін субтитрлерді аудару;
- Ым-ишара тілінен ым-ишара тіліне аудару;
- Зияткерлік мүгедектігі бар адамдар үшін мәтіндерді «түсінікті тілде» құру және оларды бейімдеу.

Аударма қызметін басқару:

- Сапа менеджменті және аударма саласындағы жобаларды басқару;
- Аударма қызметтерін сату және тапсырыс берушілермен жұмыс;
- Персоналды басқару және оны оқыту.

Жалпы алғанда, Қазақстанда ЖК, ЖШС мәртебесі бар 295-ке жуық аударма компаниялары мен агенттіктері тіркелген және жұмыс істейді. 2019 жылдан бастап «Қазақстанның кәсіби аудармашылары мен аударма компанияларының Қауымдастығы» заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер бірлестігі («ҚКААК» ЗТЖКБ) ресми тіркелді және өз қызметін белсенді жүзеге асыруда.

Қазақстанның 37 жоғары оқу орны мен 66 колледжінде «Аударма ісі», «Ілеспе аударма», «Цифрлық аударма» сияқты білім беру бағдарламаларының түрлі бағыттары бойынша аудармашыларды кәсіби даярлау жүзеге асырылады. Білім беру бағдарламалары заманауи еңбек нарығының сұраныстарына сәйкес қосымша құзыреттіліктерді қосуға арналған, мысалы, аудиовизуалды аударма, әлеуметтік бағытталған аударма түрлері.

Жоғары оқу орындарында «Аударма ісі» білім беру бағдарламалары: бакалавриат, магистратура, PhD докторантура негізінде кадрларды үш деңгейлі даярлау жүзеге асырылады.

Кәсіби аударма қызметі өзінің ерекшелігіне байланысты Қазақстан экономикасының сабақтас және сабақтас емес салаларымен өзара іс-әрекет жасайды, өйткені Қазақстан Республикасы әлемнің әртүрлі елдерімен халықаралық ынтымақтастықты белсенді жүзеге асырады. Халықаралық байланыстарды жүзеге асыру үшін экономиканың белгілі бір саласына бағытталған әртүрлі аударма мамандықтары бар кәсіби аудармашыларды тарту заңды болып табылады.

Мысалы, «техникалық құжаттаманы аудару» (теміржол саласы, атом энергетикасы, медициналық жабдық және т.б.); «әлеуметтік топтарға бағытталған аударма» (мүгедектігі бар адамдар үшін//ерекше қажеттіліктері бар адамдар үшін жүзеге асырылатын аударма).

Әлемдік еңбек нарығында болып жатқан инновациялық-технологиялық үдерістер Қазақстандағы кәсіби аударма қызметіне әсер етеді:

1. Кәсіби аударма қызметіне жасанды интеллект (ЖИ) енгізу. Аудармашының аналитикалық қабілеті, сыни ойлауы, кең және терең аялық білімі болуы керек. Ол оған жасанды интеллект беретін және оның жұмысын жеңілдететін мүмкіндіктерге сүйенуі керек, бірақ ешбір жағдайда өз өнімін ЖИ өнімімен алмастырмауы керек.

2. Қарапайым мәтінді немесе қарапайым бейнені мәтінді визуализациялаумен ауыстыру және оны әртүрлі платформаларға бейімдеу үдерісі. Маман аударма конвергенциясына ие болуы керек, аударманы жүзеге асыру үшін арнайы қызметтерді қолдануы керек.

Ондағы (ел ішінде және шетелден) бәсекелестіктің таяу және ұзақ мерзімді перспективада тұрақты өсуін ескере отырып, КАҚ саласын дамыту факторлары мыналар болып табылады:

- Қазақстан экономикасының салалары бойынша маманданған кәсіби аудармашылардың, аударма компанияларының менеджерлерінің және аударманың дәстүрлі түрлерін жүзеге асырумен қатар, локалдау, аудиовизуалды аударма, әлеуметтік топтарға бағытталған аударма, редакциялау және түзету, машиналық аударманы редакциялау дағдыларына ие, ЖИ-мен жұмыс істей алатын мультифункционалды аудармашылардың біліктілігіне сұранысты арттыру;

- өзін-өзі дамыту және қайта даярлау есебінен персонал біліктілігінің тұрақты өсуінің маңыздылығын арттыру;

- АКТ жетістіктерін қолдану дағдыларын үнемі дамыту;

- бәсекелестерге қатысты озық инновацияларды енгізу қажеттілігі.

Кәсіби аударма қызметі саласындағы мамандықтар бойынша Қазақстанның ЖОО түлектерін жұмысқа орналастырудың орташа көрсеткіші 80% - дан астамды құрайды.

5. ЭҚЖЖ БОЙЫНША КӘСІПТІК ҚЫЗМЕТТІҢ ӘРБІР ТҮРІНІҢ КӘСІПОРЫНДАРЫНДА ҰКС БОЙЫНША КӘСІПТЕР МЕН МАМАНДЫҚТАРДЫҢ НЕГІЗГІ ТОПТАРЫНЫҢ СИПАТТАМАСЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БІЛІМІ (ДИПЛОМДАР, СЕРТИФИКАТТАР, КУӘЛІКТЕР) ЖӘНЕ ЖҰМЫС ТӘЖІРИБЕСІ БОЙЫНША ТИІСТІ БІЛІКТІЛІКТЕРІ.

ЭҚЖЖ бойынша кәсіби қызмет	Ключевые группы занятий по НКЗ Кәсіптердің ұлттық классификаторы (КҰК) бойынша негізгі топтары	Пути достижения квалификации
74300 - Ауызша және жазбаша аударма қызметі	Аудармашы-редактор Аудармашы (жазбаша) Техникалық әдебиет аудармашы Ресми аудармашы Дипломатиялық аудармашы Ілеспе аудармашы Ауызша аудармашы Ізбе-із аудармашы Лингвист Лингвистикалық корректор Мәдениетаралық коммуникация менеджері Машиналық аударма постредакторы	Негізгі орта білім туралы куәлік және кәсіби дайындық туралы куәлік. Жалпы орта білім туралы куәлік және кәсіби дайындық туралы куәлік. Бейіні бойынша техникалық және кәсіптік білім туралы диплом. Бейіні бойынша орта білімнен кейінгі білім туралы диплом.
74300 - Ауызша және жазбаша аударма қызметі	Аудиовизуалды аудармашы Специалист жестового языка Ым-ишара тілі маманы Сурдоаудармашы Терминолог	Бейіні бойынша орта білімнен кейінгі білім туралы диплом. Жоғары білім туралы диплом. Жоғары оқу орнынан кейінгі білім туралы диплом.

	Аудиодескриптор Дактилолог-аудармашы Есту қабілеті төмен жұмысшыларға қызмет көрсету бойынша нұсқаушы-аудармашы	
--	--	--

6. САЛАНЫҢ КӘСІПТІК СТАНДАРТТАРЫНЫҢ ТІЗБЕСІ: ҚОЛДАНЫСТАҒЫ ЖӘНЕ ӘЗІРЛЕУГЕ ЖОСПАРЛАНҒАН

Бүгінгі таңда 2019 жылы құрылған және бекітілген бір ғана "Аудармашы" кәсіби стандарты бар. Бұл кәсіби стандартты Қазақстан аудармашыларының бастамашыл тобы құрды, оның құрамына Л. Н. Гумилев атындағы ЕҰУ профессор-оқытушылар құрамының өкілдері және Қазақстанның тәжірибелік аудармашылары кірді.

7. ҚОРЫТЫНДЫЛАР МЕН ҰСЫНЫСТАР: ҰКС, БІЛІМ БЕРУ ЖІКТЕУШТЕРІН ЖАҢАРТУ БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫЛАР МЕН ҰСЫНЫСТАРДЫ ҚАМТИДЫ

2019 жылы құрылған және бекітілген "Аудармашы" кәсіптік стандарты жаңартуды қажет етеді.

Бұл стандартты ЭҚЖЖ–ға сәйкес - "Ауызша және жазбаша аударма қызметі" деп өзгерту және кәсіптердің төмендегі жаңа карточкаларын қосу ұсынылады:

1. Аудиовизуалды (мультимедиялық) аудармашы
2. Ерекше қажеттіліктері бар адамдардың әлеуметтік топтарына бағытталған аудармашылар:
 - аудиодескриптор;
 - аудармашы дактилолог.

3. Аударма сапасы жөніндегі менеджер.

2024 жылға жаңа карточкаларды ескере отырып, кәсіптік стандартты өзектендіру жоспарланған.

Қазақстандық аударма нарығында аудармашылардың жаңа кәсіптері мен мамандықтарының пайда болуына байланысты осы кәсіптер мен мамандықтар туралы деректерді ҰКС-ке, содан кейін білім беру сыныптауышына енгізу қажет.

8. КАҚ САЛАСЫНДАҒЫ СЫШ БІЛІКТІЛІК ДЕҢГЕЙЛЕРІНІҢ СИПАТТАМАСЫ (КӘСІБИ АУДАРМА ҚЫЗМЕТІ)

С Б Ш де	ҰБЖ деңге йі	НКЗ- дағы кәсіп	Кезе ндер	Ұжым дық еңбек бөлініс	Білім	Машықтар (Дағдылар)	Жеке күзыреттер
-----------------------------	-----------------------------	--------------------------------	----------------------	---	--------------	--------------------------------	----------------------------

н ей і				індегі рөлі			
1 бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
7	7	2643-9-003 Лингвист* (Аударма сапасы жөніндегі менеджер)	Сәйкесті тексеру және бағалау	Аударма сапасын бақылау	Жұмыскерлердің қызметі мен өзара іс-қимылының тұжырымдамаларын, стратегияларын, функционалдык модельдерін құру әдіснамасы туралы, акмеологиялық тәсілдерді қолдана отырып міндеттер мен проблемаларды қою және жүйелі шешу тәсілдері туралы білім. Кәсіптік даярлау процесінде алынған базалық, жалпы білім беретін және тәжірибеге бағдарланған кәсіптік білім.	Инновациялық тәсілдерді, тұжырымдамалар мен қызмет стратегияларын құру әдістерін қолдана отырып, міндеттер мен проблемаларды шешу үшін қабылдайды және жауап береді. Жұмыс жағдайын және оның болжамды өзгерістерін өз бетінше талдауды талап ететін кең ауқымды типтік практикалық мәселелерді шешеді. Қызметті жүзеге асырудың технологиялық жолдарын таңдай алады. Ағымдағы және қорытынды бақылауды	Физикалық және психологиялық төзімділік. Мәдениетаралық және ұлтаралық толеранттылық. Мінез-құлық мәдениеті мен этикасы. Өз бетінше және командада жұмыс істеу қабілеті. Шығармашылық. Көшбасшылық қасиеттер. Эмпатия. Қабылданған шешімдер үшін жауапкершілік.

						жүзеге асырады, қызметін бағалайды және түзетеді	
2 бөлім. Салалық процестер (салалық шекараларды анықтайды)							
6	6	2643-2 – Жазбаша аудармашылар	Негізгі өндіріс// қызмет көрсету	Негізгі аудармашы / қызмет көрсету	Күрделі элеуметтік және кәсіби жағдайларда бірлескен талдау, жобалау және шешім қабылдау әдіснамасы, қарым-қатынас және көзқарастарды үйлестіру әдістері, Аналитикалық және жобалық құжаттаманы ресімдеу және ұсыну туралы білім. Қызметті жүзеге асыру үшін кәсіби (практикалық және теориялық) білім және кәсіптік білім беру процесінде және өз бетінше алған практикалық тәжірибе	Еңбек қызметінің қиын жағдайларында шешім қабылдайды, өзін-өзі басқару мәдениетін, қарым-қатынас пен көзқарастардың үйлесімділігін, нәтижелерді ресімдеу мен таныстыруды ұйымдастыруды сақтайды, заманауи бағдарламалық өнімдер мен техникалық құралдарды пайдаланады Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды қамтитын практикалық мәселелерді шешу. Шығармашылық (немесе теориялық	Физикалық және психологиялық төзімділік. Мәдениетаралық және ұлтаралық толеранттылық. Мінез-құлық мәдениеті мен этикасы. Өз бетінше және командада жұмыс істеу қабілеті. Шығармашылық. Көшбасшылық қасиеттер. Эмпатия. Қабылданған шешімдер үшін жауапкершілік.

						және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын өз бетінше әзірлеу және ұсыну дағдылары мен дағдылары. Ағымдағы және қорытынды бақылау, қызметті бағалау және түзету.	
6	6	2643-3 Ауызша аудармашылар	Негізгі өндіріс// қызмет көрсету	Негізгі аудармашы / қызмет көрсету	Күрделі әлеуметтік және кәсіби жағдайларда бірлескен талдау, жобалау және шешім қабылдау әдіснамасы, қарым-қатынас және көзқарастарды үйлестіру әдістері, Аналитикалық және жобалық құжаттаманы ресімдеу	Еңбек қызметінің қиын жағдайларында шешім қабылдайды, өзін-өзі басқару мәдениетін, қарым-қатынас пен көзқарастардың үйлесімділігін, нәтижелерді ресімдеу мен таныстыруды ұйымдастыруды сақтайды, заманауи	Физикалық және психологиялық төзімділік. Мәдениетаралық және ұлтаралық толеранттылық. Мінез-құлық мәдениеті мен этикасы. Өз бетінше және командада жұмыс істеу қабілеті. Шығармашылық.

				және ұсыну туралы білім. Қызметті жүзеге асыру үшін кәсіби (практикалық және теориялық) білім және кәсіптік білім беру процесінде және өз бетінше алған практикалық тәжірибе	бағдарламалық өнімдер мен техникалық құралдарды пайдаланады Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды қамтитын практикалық мәселелерді шешу. Шығармашылық (немесе теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын өз бетінше әзірлеу және ұсыну дағдылары мен дағдылары. Ағымдағы және қорытынды бақылау, қызметті бағалау және түзету.	Көшбасшылық қасиеттер. Эмпатия. Қабылданған шешімдер үшін жауапкершілік.
--	--	--	--	---	---	--

6	6	2643-9 Басқа лингвистер	Негізгі өндіріс// қызмет көрсету	Негізгі аударма / қызмет көрсету	<p>Күрделі әлеуметтік және кәсіби жағдайларда бірлескен талдау, жобалау және шешім қабылдау әдіснамасы, қарым-қатынас және көзқарастарды үйлестіру әдістері, Аналитикалық және жобалық құжаттаманы ресімдеу және ұсыну туралы білім.</p> <p>Қызметті жүзеге асыру үшін кәсіби (практикалық және теориялық) білім және кәсіптік білім беру процесінде және өз бетінше алған практикалық тәжірибе</p>	<p>Еңбек қызметінің қиын жағдайларында шешім қабылдайды, өзін-өзі басқару мәдениетін, қарым-қатынас пен көзқарастардың үйлесімділігін, нәтижелерді ресімдеу мен таныстыруды ұйымдастыруды сақтайды, заманауи бағдарламалық өнімдер мен техникалық құралдарды пайдаланады</p> <p>Шешімдердің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды қамтитын практикалық мәселелерді шешу. Шығармашылық (немесе теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби</p>	<p>Физикалық және психологиялық төзімділік. Мәдениетаралық және ұлтаралық толеранттылық. Мінез-құлық мәдениеті мен этикасы. Өз бетінше және командада жұмыс істеу қабілеті. Шығармашылық. Көшбасшылық қасиеттер. Эмпатия. Қабылданған шешімдер үшін жауапкершілік.</p>
---	---	----------------------------	----------------------------------	----------------------------------	---	---	--

						<p>мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын өз бетінше әзірлеу және ұсыну дағдылары мен дағдылары. Ағымдағы және қорытынды бақылау, қызметті бағалау және түзету.</p>	
5	5	2643-2 – Жазба ша аудармашылар	Негізгі өндіріс// қызмет көрсету	Негізгі аударма / қызмет көрсету	<p>Кәсіби жағдайларды жүйелі талдау және жобалау әдіснамасы, басқару шешімдерін қабылдау әдістері, ұжымдық және командалық білім туралы білім.</p> <p>Қызметті жүзеге асыру үшін кәсіби (практикалық және теориялық) білім және кәсіптік білім беру процесінде</p>	<p>Жағдайларды дербес талдайды, шешімдер қабылдайды және оларды іске асыруға жағдай жасайды, топтық жұмыс контекстіндегі қызметті бақылайды және түзетеді, басқарушылық және орындаушылық кәсіпқойлықты арттыру.</p> <p>Шешімдердің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды</p>	<p>Физикалық және психологиялық төзімділік. Мәдениетаралық және ұлтаралық толеранттылық. Мінез-құлық мәдениеті мен этикасы. Өз бетінше және командада жұмыс істеу қабілеті. Шығармашылық. Көшбасшылық қасиеттер. Эмпатия. Қабылданған шешімдер үшін</p>

					және өз бетінше алған практикалық тәжірибе	қамтитын практикалық мәселелерді шешу. Шығармашылық (немесе теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын өз бетінше әзірлеу және ұсыну дағдылары мен дағдылары. Ағымдағы және қорытынды бақылау, қызметті бағалау және түзету.	жауапкершілік.
5	5	2643-3 Ауызша аудармашылар	Негізгі өндіріс// қызмет көрсету	Негізгі аударма / қызмет көрсету	Кәсіби жағдайларды жүйелі талдау және жобалау әдіснамасы, басқару шешімдерін қабылдау әдістері, ұжымдық және командалық	Жағдайларды дербес талдайды, шешімдер қабылдайды және оларды іске асыруға жағдай жасайды, топтық жұмыс контекстіндегі қызметті бақылайды	Физикалық және психологиялық төзімділік. Мәдениетаралық және ұлтаралық толеранттылық. Мінез-құлық мәдениеті мен этикасы.

					білім туралы білім. Қызметті жүзеге асыру үшін кәсіби (практикалық және теориялық) білім және кәсіптік білім беру процесінде және өз бетінше алған практикалық тәжірибе	және түзетеді, басқарушылық және орындаушылық кәсіпқойлықты арттыру. Жұмыс жағдайын және оның болжамды өзгерістерін өз бетінше талдауды қажет ететін кең ауқымды типтік практикалық мәселелерді шешу. - Қызметті жүзеге асырудың технологиялық жолдарын таңдау. Ағымдағы және қорытынды бақылау, қызметті бағалау және түзету.	Өз бетінше және командада жұмыс істеу қабілеті. Шығармашылық. Көшбасшылық қасиеттер. Эмпатия. Қабылданған шешімдер үшін жауапкершілік.
5	5	2643-9 Басқалынгвистер	Негізгі өндіріс// қызмет көрсету	Негізгі аударма / қызмет көрсету	Кәсіби жағдайларды жүйелі талдау және жобалау әдіснамасы, басқару шешімдерін қабылдау әдістері,	Жағдайларды дербес талдайды, шешімдер қабылдайды және оларды іске асыруға жағдай жасайды, топтық	Физикалық және психологиялық төзімділік. Мәдениетаралық және ұлтаралық толеранттылық.

					<p>ұжымдық және командалық білім туралы білім.</p> <p>Қызметті жүзеге асыру үшін кәсіби (практикалық және теориялық) білім және кәсіптік білім беру процесінде және өз бетінше алған практикалық тәжірибе</p>	<p>жұмыс, басқарушылық және орындаушылық кәсібилікті арттыру контекстіндегі қызметті бақылайды және түзетеді.</p> <p>Жұмыс жағдайын және оның болжамды өзгерістерін өз бетінше талдауды қажет ететін кең ауқымды типтік практикалық мәселелерді шешу.</p> <p>Қызметті жүзеге асырудың технологиялық жолдарын таңдау.</p> <p>Ағымдағы және қорытынды бақылау, қызметті бағалау және түзету.</p>	<p>Мінез-құлық мәдениеті мен этикасы. Өз бетінше және командада жұмыс істеу қабілеті. Шығармашылық. Көшбасшылық қасиеттер. Эмпатия. Қабылданған шешімдер үшін жауапкершілік.</p>
4	4	2643-2 – Жазбаша аудармашылар	Негізгі өндіріс// қызмет ететін көрсеткіш	Негізгі аудармашы / қызмет көрсетуші	Кәсіби міндеттерді қою мен шешудің тәсілдері, принциптері мен	Алынған тапсырмаларды нақтылайды, бағыныштыларға міндеттер қояды,	Физикалық және психологиялық төзімділік. Мәдениетаралық және

			ету	<p>тәсілдері, қарым-қатынас этикасы мен психологиясы, ойлау мен іс-әрекет рефлексиясы, еңбекті ынталандыру және ынталандыру тәсілдері туралы білім.</p> <p>Қызметті жүзеге асыру үшін кәсіби (практикалық және теориялық) білім және кәсіптік білім беру процесінде және өз бетінше алған практикалық тәжірибе</p>	<p>олардың қызмет нәтижелерін бағалайды, олардың білімі мен дағдыларының жеткіліксіздігін анықтайды, бағынышты қызметкерлердің кәсібилігін арттыруға түрткі болады.</p> <p>Жұмыс жағдайын және оның болжамды өзгерістерін өз бетінше талдауды қажет ететін кең ауқымды типтік практикалық мәселелерді шешу.</p> <p>Қызметті жүзеге асырудың технологиялық жолдарын таңдау.</p> <p>Ағымдағы және қорытынды бақылау, қызметті бағалау және түзету.</p>	<p>ұлтаралық толеранттылық.</p> <p>Мінез-құлық мәдениеті мен этикасы.</p> <p>Өз бетінше және командада жұмыс істеу қабілеті.</p> <p>Шығармашылық.</p> <p>Көшбасшылық қасиеттер.</p> <p>Эмпатия.</p> <p>Қабылданған шешімдер үшін жауапкершілік.</p>
--	--	--	-----	--	--	---

4	4	2643-3 Ауызша аудармашы Устные переводчик и	Негізгі өндіріс// қызмет көрсету	Негізгі аударма / қызмет көрсету	Кәсіби міндеттерді қою мен шешудің тәсілдері, принциптері мен тәсілдері, қарым-қатынас этикасы мен психологиясы, ойлау мен іс-әрекет рефлексиясы, еңбекті ынталандыру және ынталандыру тәсілдері туралы білім. Қызметті жүзеге асыру үшін кәсіби (практикалық және теориялық) білім және кәсіптік білім беру процесінде және өз бетінше алған практикалық тәжірибе	Алынған тапсырмаларды нақтылайды, бағыныштыларға міндеттер қояды, олардың қызмет нәтижелерін бағалайды, олардың білімі мен дағдыларының жеткіліксіздігін анықтайды, бағынышты қызметкерлердің кәсібилігін арттыруға түрткі болады. Жұмыс жағдайын және оның болжамды өзгерістерін өз бетінше талдауды қажет ететін кең ауқымды типтік практикалық мәселелерді шешу. Қызметті жүзеге асырудың технологиялық жолдарын таңдау. Ағымдағы және	Физикалық және психологиялық төзімділік. Мәдениетаралық және ұлтаралық толеранттылық. Мінез-құлық мәдениеті мен этикасы. Өз бетінше және командада жұмыс істеу қабілеті. Шығармашылық. Көшбасшылық қасиеттер. Эмпатия. Қабылданған шешімдер үшін жауапкершілік.
---	---	--	----------------------------------	----------------------------------	---	--	---

						қорытынды бақылау, қызметті бағалау және түзету.	
4	4	2643-9 Б.т.к.б асқа да лингв истер	Негізгі өндіріс// қызмет көрсету	Негізгі аударма / қызмет көрсету	Кәсіби міндеттерді қою мен шешудің тәсілдері, принциптері мен тәсілдері, қарым-қатынас этикасы мен психологиясы, ойлау мен іс-әрекет рефлексиясы, еңбекті ынталандыру және ынталандыру тәсілдері туралы білім. Қызметті жүзеге асыру үшін кәсіби (практикалық және теориялық) білім және кәсіптік білім беру процесінде және өз бетінше алған практикалық тәжірибе	Алынған тапсырмаларды нақтылайды, бағыныштыларға міндеттер қояды, олардың қызмет нәтижелерін бағалайды, олардың білімі мен дағдыларының жеткіліксіздігін анықтайды, бағынышты қызметкерлердің кәсібилігін арттыруға түрткі болады. Жұмыс жағдайын және оның болжамды өзгерістерін өз бетінше талдауды қажет ететін кең ауқымды типтік практикалық мәселелерді шешу. Қызметті жүзеге асырудың	Физикалық және психологиялық төзімділік. Мәдениетаралық және ұлтаралық толеранттылық. Мінез-құлық мәдениеті мен этикасы. Өз бетінше және командада жұмыс істеу қабілеті. Шығармашылық. Көшбасшылық қасиеттер. Эмпатия. Қабылданған шешімдер үшін жауапкершілік.

						технологиялық жолдарын таңдау. Ағымдағы және қорытынды бақылау, қызметті бағалау және түзету.	
--	--	--	--	--	--	--	--

9. КӘСІБИ АУДАРМА ҚЫЗМЕТІНІҢ (КАҚ) ФУНКЦИОНАЛДЫҚ КАРТАСЫ

СБШ ДЕН ГЕЙІ	ҰКС БОЙЫНША КӘСІБИ ТОПТАР								
	2643-9 Б.т.к.бас қа да лингвист ер	2643-2 Жазбаша аудармашылар		2643-3 Ауызша аудармашылар					
8									
7	2643-9-003 Лингвист * (Аударма сапасы жөніндегі менеджер)								
6	2643-9-007 Сурдоаудармашы	2643-2-001 Аудармашы (жазбаша)	2643-2-002 Техникалық әдебиет аудармашысы	2643-3-001 Ресми аудармашы	2643-3-002 Ресми тарату аудармашысы	2643-3-003 Дипломатиялық аудармашы	2643-3-004 Ілеспе аудармашы	2643-3-005 Ауызша аудармашы	2643-3-006 Аудармашы-дактилог
5	2643-9-007 Сурдоаудармашы	2643-2-001 Аудармашы (жазбаша)	2643-2-002 Техникалық әдебиет аудармашысы	2643-3-001 Ресми аудармашы	2643-3-002 Ресми тарату аудармашысы	2643-3-003 Дипломатиялық аудармашы	2643-3-004 Ілеспе аудармашы	2643-3-005 Ауызша аудармашы	2643-3-006 Аудармашы-дактилог
4	2643-9-007 Сурдоаудармашы	2643-2-001 Аудармашы (жазбаша)	2643-2-002 Техникалық әдебиет аудармашысы	2643-3-001 Ресми аудармашы	2643-3-002 Ресми тарату аудармашысы	2643-3-003 Дипломатиялық аудармашы	2643-3-004 Ілеспе аудармашы	2643-3-005 Ауызша аудармашы	2643-3-006 Аудармашы-дактилог

		ому переводу) и другие лингвисты// Аудармашылар (ауызша аударма және жазбаша аударма мамандары) және басқа да тіл мамандары		еводчик и другие лингвисты			2-003					
2	2643	Translators, interpreters and other linguists/ Переводчики (специалисты по устному	2643	Филологтар, аудармашылар және басқалингвистер/ Филол	2643-3	Ауызша аудармашылар/Устныепереводчик и	2643-3-001 2643-3-002 2643-	Аудармашы (жазбаша)/ переводчик (письменный) Ресми тарату аудармашысы Дипломати	2 Кәсіби мамандар	4 - 6	4 - 6	74300 Ауызша және жазбаша аударма қызметі

		и письменному переводу) и другие лингвисты		оги, переводчики и другие лингвисты			3-003 2643-3-004 2643-3-005	ялык аудармашы Ілеспе аудармашы Ауызша аудармашы				
3	2643	Translators, interpreters and other linguists/Переводчики (специалисты по устному и письменному переводу) и другие лингвисты	2643	Филологтар, аудармашылар және басқалингвистер/Филологы, переводчики и другие лингвисты	2643-3	Ауызша аудармашылар/Устныепереводчик и	2643-3-006	Аудармашы - дактилолог/Переводчик - дактилолог	2 Кәсіби мамандар	4 - 6	4 - 6	74300 Ауызша және жазбаша аударма қызметі
4	2643	Translators, interpreters	2643	Филологтар, ауд	2643-9	Б.т.к.ба сқа да лингвистер/Другие	2643-9-007	Сурдоаудармашы /Сурдоопере	2 Кәсіби мам	4 - 6	4 - 6	74300 Ауызша және жазбаша аударма

		rs and other linguists/ Переводчики (специалисты по устному и письменному переводу) и другие лингвисты		армашылар және басқалингвистер/Филолог, переводчик и другие лингвисты		ЛИНГВИСТЫ Н.В.Д.Г.		ВОДЧИК	маңдар			қызметі
5	2643	Translators, interpreters and other linguists/ Переводчики (специалисты по устному и письменному пере	2643	Филологтар, аудармашылар және басқалингвистер/Филолог, переводчик	2643-9	Лингвист* (аударма сапасы жөніндегі менеджер)/Лингвист* (Менеджер качества перевода)	2643-9-003	Аударма сапасы жөніндегі менеджер/Менеджер качества перевода		7	7	74300 Ауызша және жазбаша аударма қызметі

		воду) и друг ие линг вист ы		ки и дру гие ли нгв ист ы																
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕККӨЗДЕРДІҢ ТІЗІМІ

1. Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуіші. – ҚР БА 03 2007. – Енгізу күні: 01.01.2009 URL: <https://statinfo.kz/oked-rk.html>
2. Кәсіптер сыныптауышы. Қазақстан Республикасының Ұлттық сыныптауышы. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі. ҚР ҰС 01-2017. – Қазақстан Республикасы Инвестиция және даму министрлігі Техникалық реттеу және метрология комитеті (Госстандарт). – Астана. – 2017. – URL: <https://www.skcu.kz/media/files/National-Classification-of-Occupations.pdf>
3. Тіл саясатын дамытудың 2029 жылға дейінгі тұжырымдамасы https://www.kt.kz/rus/state/v_kazahstane_utverdili_kontseptsiyu_razvitiya_yazykovoy_1377956872.html